

„Amerikanske Victoire“. Curd Jürgens som den engelske officer, der i et selverkendelsens øjeblik forstår, at han ikke har gjort sig mere fortjent til udmærkelsen end træningsfiguren ved siden af.

VENEDIG- DAGBOG

AF ERIK ULRICHSEN

Nogle dagbogsoptegnelser fra den 18. Filmfestival i Venedig aug.-sept. 1957. Der er ikke konsekvent ofret de fleste ord på de bedste film – eksempelvis er nogle konkurrencefilm omtalt mere indgående end mere interessante film, der blev vist uden for konkurrencen.

26. aug. Fik ikke i går set festivalens første film, Ladislao Vajdas „Un angel passo sobre Broadway“, men tabet er – efter hvad jeg hører – ikke stort. Vajda, især kendt i Danmark fra „Marcelino“, er en sentimental mirakelmager; i den nye film finder miraklerne sted i New York. Den medvirkende hund skal være udmærket.

I eftermiddags et jugoslavisk makværk af Branko Bauer „Samo ljudi“. Et par af højdepunkterne: heltinden, som man har opereret (hun har været blind i lang tid), ligger i sin seng og venter på resultatet med tildækkede

øjne, og for at fordrive ventetiden giver hun sig bl. a. til at synge børnesange akkompagneret af et antikt musikalsk ur. Og slutningen: på en kæmpelang hængebro finder helten, en invalid ingeniør, og heltinden hinanden, medens vandet fosser ned fra dæmningen i baggrunden. Altsammen i en fotografering, der nærmest virker dansk.

27. aug. Uden for festivalen vist i formiddags en farvefilm fra „Daiei“, „Nagasugita Haru“. Stoffet – unge menneskers seksuelle problemer – kan nu og da lede tanken hen på

Ingmar Bergman, men skemaet er konventionelt og uden dramatisk kraft. Alligevel interesserer filmen på grund af sit billede af det moderne Japan (filmens Tokyo minder ikke så lidt om Amerika) og på grund af sin lækre farvefotografering. Instruktør: *Shigeo Tanaka*.

Senere på dagen *Richard Brooks'* „Something of Value“ efter *Robert Ruarks* roman om *Mau Mau*. *Brooks*, der engang var en lovende instruktør („*Crisis*“), har nogle steder forsøgt at se ærligt på kampene mellem de hvide og de sorte (det forties ikke, at de hvide anvender tortur), men spillet og menneskeskildringen lader overordentlig meget tilbage at ønske, og slutningen er horribelt melodramatisk og intetsigende.

28. aug. Et mindre chok: „*Sight and Sound*“s redaktør, *Penelope Houston*, der har set „*A King in New York*“, siger, at den er komplet mislykket. Men tilbage til Venedig-filmene.

Uden for festivalen vises en række af den store japanske instruktør *Kenji Mizoguchis* film. I formiddags så vi den forbløffende „*Yuro no onnatachi*“ (1948), der med største sikkerhed svinger mellem det ekspresionistiske desperate og det stiltfærdigt melankolske. Som så mange af instruktørens film handler denne om prostituerede, og der gives rystende indblik i to søstres liv i Osakas underverden. Midt i fornødelsen stærke indtryk af poesi og følelse.

„*Amère Victoire*“ af *Nicholas Ray* efter *René Hardy's* roman. Delte meninger. Den engelske *Brains Trust* finder den prætentios og uhøjgeligt lig *Clouzots* *Manon-historie*. Nægtes kan det ikke, at filmen har alt for „litterære“ passager, men jeg må indrømme, at jeg fængsledes. Krigen skildres som moralsk fordærver især ved hjælp af et interessant portræt af en engelsk officer, der tilsidesætter alle etiske hensyn for at overleve. *Ray* („*De lever om Natten*“, „*Rebel without a Cause*“) har iscenesat med nerve, og i hvert fald *Richard Burton* er udmærket som den ansvarsbevidste intellektuelle, der bukker under i kampen med den hensynsløse officer. En antikonventionel og bitter film med dialog af bl. a. *Gavin Lambert*, der i „*Kosmorama*“s første nummer skrev om en række japanske film fra Venedig.

29. aug. Dagens *Mizoguchi*, „*Yuki Fujin ezu*“ fra 1950, var i højere grad baseret på dialog end „*Yuro no onnatachi*“ og umulig at tage endelig stilling til (*Mizoguchis* film vises uden tekster af nogen art). Som så ofte hos denne instruktør er det en lidende kvinde, der er hovedpersonen, og slutningssekvensen, i hvilken hun drukner sig, er gribende og vid-

ner om *Mizoguchis* fortid som maler (hun kommer til en restaurant ved bredden af en sø, det er ret mørkt, men nogle hvide stole lyser sært op, hun bestiller et eller andet, men da tjeneren kommer, er hun væk, man ved, at hun er gået ned til søen for at gøre en ende på sine lidelser).

Pressemøde med *Nicholas Ray*, der udmærket svarer på ubetydelige indvendinger mod „*Amère Victoire*“. Også producenten, *Paul Graetz* („*Djævelen i Kroppen*“, „*Gud har Brug for Mænd*“) udtaler sig, mest om det internationale samarbejde, der har muliggjort filmen.

„*The Story of Esther Costello*“, hamber *Joan Crawford*-kommercialisme med *David Miller* som instruktør (salgschef). Filmens savner ganske en idé og er blot travlt optaget af at appellere til massepublikummet med skiftevis oprørende og rørstrømske scener. Hovedpersonen er en døv, stum og blind pige, der bliver sendt og i stand til at tale – efter at være blevet voldtaget. God fornøjelse, når den kommer til Danmark (det skal den nok gøre). Filmens Englands eneste konkurrencedeltagere; dette forhold afspejler den kommercielle engelske films dekadence.

30. aug. Fik desværre i går ikke set en meget rost ungarsk film af *Imre Feber* – den blev vist med franske tekster under titlen „*Quartier Libre*“.

I dag endnu en vidunderlig *Mizoguchi* – denne japanske instruktør dominerer nu fuldstændig herhede, og ingen af konkurrencefilmene kan hamle op med ham. „*Musashino fujin*“ (1951) bringer os atter en tragisk kvindeskæbne. Handlingen udspilles i efterkrigstidens Japan og drejer sig om i sig selv banale kærlighedsforhold, men *Mizoguchi* får det maksimale ud af scenerne. Spillet er så mesterligt, at man får et levende indtryk af menneskene, skønt man ikke forstår eet ord af, hvad de siger. Iscenesættelsen udnytter med blændende dygtighed naturens dekorationer, og stilen er på en gang streng og følsom. Det er sandsynligt, at *Mizoguchi* er halvtredsernes største filmmand.

Dagens festivalfilm er en rædsom omgang mexikansk kitsch med tæv og skiftevis latterligt voldsom og latterligt smægtende erotik, „*Los Salvajes*“ af *Rafael Baledon*.

31. aug. Af *Mizoguchi* så vi i formiddags „*Uwasa no onno*“, hvis handling udspilles i et berygtet hus i Kyoto. Værtinden og dennes datter slås om samme mand, en læge. I nær kontakt med handlingen er indføjede scener fra et no-spil, i hvilket der harcelleres over ældre kvinders interesse for unge mænd. Påny in-

struktørens stærke, næsten kompleksagtige følelse for de prostituerede. Nogle belurings-scener forekommer under Mizoguchis værdighed.

Eftermiddagens japanske konkurrencefilm, „Ubaguruma“ af *Tomotaka Tasaka*, er mildest talt ikke i Mizoguchi-klassen. En uøkonomisk fortalt og glamouriserende historie om en ung pige, der opdager, at hendes fader har en elskerinde, hvorpå hun opfører sig utroværdigt eksemplarisk.

En interessant mislykket polsk film, „Prawdziwy koniec wielkiej wojny“ af *Kawalerowicz*, der iscenesatte den anderledes levende „Cien“, og som har talent, men som her fylder en ret kort historie ud med mange søgte og tidsødende billedvirkninger. Der er ellers stof i historien, som handler om en mand, der er blevet så dybt chokeret af sine oplevelser i en tysk koncentrationslejr, at han har mistet evnen til at meddele sig til omverdenen. Han begår til slut selvmord uden at have opnået kontakten, og kun tilskuerne – ikke de øvrige personer i filmen – erfarer de makabre grunde til hans sindsforvirring. Den mystificerende manér i „Cien“ er drevet alt for vidt i den nye film, der dog har nogen styrke på grund af sin for polsk film karakteristiske vilje til *ikke at glemme*. Deltager ikke i konkurrencen.

1. sept. *Renato Castellani* „I sogni nel cassetto“. Efter den uheldige Romeo og Julie-film og efter længere tids tavshed vender Ca-

stellani tilbage til den kynisk-vittige neorealisme fra bl. a. „For to Øre Haab“, men han har fornyet sig. Han blander dog også i sin nye film det morsomme, det charmerende, det grusomme og det tragiske. Til de morsomme scener hører en vidunderligt parodisk skriftemålskildring (filmen er antikatolsk og antipuritansk) – instruktøren når dog kun nu og da det komiske niveau fra „For to Øre Haab“. Slutningen er mere tragisk end tidligere hos Castellani (når man ser bort fra Romeo og Julie-filmen og muligvis nogle af hans mindre kendte ting). Hovedpersonerne er en student og en studine, der gifter sig, og der fortælles om ægteparrets kamp for en lykkelig tilværelse. Han får sin lægeeksamen (eksaminationen minder meget om den, der var i „Mio figlio professore“), men hun dør til sidst i barselseng. *Lea Massari* spiller med den mest henrivende affektation den unge pige, *Enrico Pagani* er mere ordinær som ægtemanden. En fader og en værtinde er skildret med Castellanis velkendte sarkasme. Der er aldeles brillante passager i filmen (man savner sjældent det hurtige castellaniske tempo), men helt vellykket kan den næppe kaldes, den er ikke morsom og tragisk nok. Den ligger et sted mellem „Mio figlio professore“ og „For to Øre Haab“, og det er pæne ord.

2. sept. *Lindsay Andersons* kønne „Every Day except Christmas“, der vandt dokumentarfilm-

Studenten og studinen fra „I sogni nel cassetto“, *Enrico Pagani* og *Lea Massari*.

Mor og søn i den sensitive og højt kultiverede indiske film „Aparajito“.

prisen hernede, blev i formiddags vist ved en særforestilling sammen med bl. a. *McLarens* „A Chairy Tale“, i hvilken en herre kommer op at slås med en stol, der opfører sig meget selvsk. McLaren synes mig her monoton og mekanisk, og jeg foretrækker *Donald Ducks* kampe med de livløse genstande.

Om eftermiddagen, ak og ve, *Cayattes* „Oeil pour Oeil“, en skrækkelig farvefilm om en mand, der på det grusomste hævner sig på en læge, som han mener er medskyldig i hans kones død. Cayatte fjerner sig her fra problem-filmen, men værket er ligefuldt et skrivebordsprodukt, der ganske mangler liv. Piftede efter bedste evne.

3. sept. *Fred Zinnemanns* „A Hatful of Rain“, som mange er begejstrede for, og som absolut bør komme til Danmark, men som jeg stiller mig skeptisk til. En far, to brødre; den ene af dem, der er gift, er narkoman. Den forfaldne broder, hvis tilbøjeligheder skyldes en modbydelig oplevelse i Korea, hemmeligholder dem for faderen og hustruen, der tror, at han besøger en elskerinde, når han er ude i byen for at søge lindring. Broderen hjælper ham dermed og giver ham en større sum penge, som han har lovet at holde i reserve til faderen, en svag og forfængelig herre, som aldrig har været til megen støtte for børnene. Til slut indvilger den narkomane søn i at lade sig indlægge på en klinik, og der er en lille chance for, at han kan blive kureret.

Hård og voldsom naturalisme med teatraliske islæt og lovlig skematiske psykologiske for-

klaringer, men uden forklaring på, hvorfor broderen, der er sympatisk skildret, ikke på et tidligere tidspunkt søger lægernes assistance. Ærlig, men ikke helt overbevisende.

Senere på dagen „Il Grido“ af *Michelangelo Antonioni*, der iscenesatte den berømmede „Cronaca di un amore“, men som her giver os en idéløs og langtrukken historie om en arbejder, der lades i stikken af sin elskerinde, træffer en række andre kvinder i forskellige miljøer, men bliver ved med at føle et uudholdeligt savn og til slut begår selvmord. Første halvdel interesserede stærkt den italienske kritik.

4. sept. „The British Film Institute“ har en serie løbende med ældre og nyere engelske film, gensyn med bl. a. „Drifters“, „Trade Tattoo“ og „Song of Ceylon“ – sidstnævnte er stadig den bedste.

Senere på dagen ved en særforevisning „Mort en fraude“ af *Marcel Camus*. Om kampene i Indonesien. Med *Daniel Gélín*. Det bedste var den eksotiske heltinde (*Abn Me-chard*) uden tøj på – ellers var filmen en usmagelig blanding af thriller-heroisme og frygtelig virkelighed.

Fik langt om længe – ved en anden særforevisning – set den berømmede „On the Bowery“ om alkoholikerne fra Skid Row. Den er mindst lige så god som sit rygte, tragisk og pinefuld i sin dokumentariske skildring af de mange ødelagte liv.

Endelig festival-konkurrencens hidtil smukkeste film, *Satyajit Rays* fortsættelse af den

Den japanske Lady Macbeth (Isuzu Yamada) forsøger at vaske det imaginære blod af sine hænder i „Kumonosu-Djo“. Til venstre hendes gemal, der spilles af Kurosawas yndlingsaktør, Toshiro Mifune.

efter sigende mesterlige „Pather Panchali“: „Aparajito“. En følsom, ægte, ypperligt spillet film, der er endnu bedre end „Munna“. Filmen har ingen intrige i ordets almindelige forstand, den er en poetisk-dokumentarisk hverdagskildring af en indisk familie. Faderen dør (i en scene, der er lige så original og bevægende som bedstefaderens dødsscene i „Jord“), sønnen skilles fra moderen for at studere i Calcutta, til sidst dør også moderen. Det er egentlig alt, men inden for denne ramme har Ray skabt et rigt og fascinerende værk (hans billeder er fulde af den trolddom, man kun finder hos de betydelige instruktører), som vil kede de blaserte og de åndeligt dovne meget.

De orientalske instruktører har foreløbig taget tæten hernede.

5. sept. Presse-møde med Henry Fonda, der har været med til at producere og spiller i „Twelve Angry Men“, som vises uden for konkurrencen senere på dagen. Fonda svarede så intelligent og elskværdigt på alt, at journalisterne til slut mod sædvane applauderede.

Dagens konkurrencefilm, Kurosawas „Kumonosu-Djo“, en japanisering af „Macbeth“, er ikke noget for mig. Den er blændende virtuost sat op, og det er overraskende at se, i hvor høj grad Shakespeares knaldscener har kunnet gå ind i en japansk sammenhæng – der er ikke ændret meget i handlingens forløb, og de få ændringer er intelligente (f. eks. går det glimrende ind i helheden, at den japanske Lady Macbeth får et dødfødt barn). Men „Macbeth“ uden den engelske verbale poesi synes mig at mangle omtrent lige så meget som et „Macbeth“-hørspil, og Kurosawa har trods sin imponante billeddynamik ikke leveret meget mere

end nogle fortræffelige illustrationer til tragedien. De er så fortræffelige, at filmen absolut bør komme til Danmark. Men det er vel forfængeligt at håbe, at den gør det.

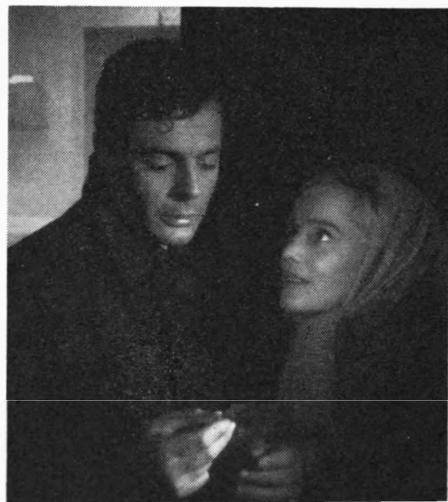
„Twelve Angry Men“ er propfyldt med fejl – og fremragende. Den handler om nævningens ansvar, er skrevet af den mere og mere fremtrædende fjernsynsforfatter Reginald Rose („Læderjakkerne“) og debutscenesat af den ganske unge Sidney Lumet. Den er så stærkt følt, at man efter synet må opsoge kendte for at give udtryk for sin begejstring. De mange fejl skal vi senere vende tilbage til. Det vigtigste er, at helheden triumferer over dem, at stil og polemik går i et, og at filmen får tilskueren til at mindes de bedste selvkritiske arbejder fra USA.

6. sept. Måske festivalens sorteste dag. To skuffelser leveret af to betydelige instruktører, René Clair og Luchino Visconti.

Clair har aldrig været en af mine yndlinger, men man havde på forhånd hørt meget lovprisende ord om hans nye, „Porte des Lilas“. Denne gangsterhistorie viser sig imidlertid at være placeret i et ingenmandsland mellem drøm og nutidens virkelighed. Der er hist og her nydelige touches, og Pierre Brasseur er næsten chokerende diskret og fintfølelse som en human drukkenbolt fra titlens parisiske kvarter, men fortællingen er fuld af usandsynligheder og kedelige passager. Ikke konkurrencefilm.

For mig var Viscontis „Notti bianche“ efter Dostojevskis historie en endnu større skuffelse. På en pressekonference pointerede den store instruktør („Osessione“, „La Terra Trema“, „Sansernes Rus“), at han med denne film ville bane nye veje for de yngre italienske instruktører, der ofte følte neorealismen som en spændetroje.

Marcello Mastrojanni og Maria Schell i Viscontis „neoromantiske“ „Notti bianche“.

Til venstre Zidra
Ritenberg som Malva
i den russiske
konkurrencefilm.

I „Notti bianche“, der forekommer mig galskab, men metodisk galskab, fører Visconti da den operapåvirkede stil fra „Sansernes Rus“ helt ud i det absurd teatraliske. Filmen kan minde lidt om „Winterset“. *Maria Schell* er skiftevis sentimental, kælen og hysterisk som heltinden, og jeg følte ikke en døjt ved den højspændte emotionalisme. Til gengæld var de italienske tilskuere ellevilde af begejstring. Filmen synes mig en dristig og storlået fejltagelse, men en af de film, man fornemmer at man muligvis en dag bliver tvunget til at revaluere.

7. sept. Det russiske bidrag, „Malva“ af den for kort tid siden afdøde *Vladimir Braun*. *Gorkis* historie er fuld af den slaviske sjæls uudgrundeligheder, og Malva selv – pigen fra fiskerbyen, der bliver efterstræbt af flere mænd, men ikke vil tilhøre nogen af dem – virker nu og da parodisk russisk, f. eks. når hun giver udtryk for ønsket om at flyve bort som en fugl. Som helhed er filmen respektabel, nydelig, lidt akademisk (midt i det hele en gammeldags montagesekvens), i smukke farver, ganske velgørende ved sin interesse for det individuelle og det erotiske.

EFTERTANKER

Alt for mange film, der ikke burde være fundet værdige til en international konkurrence – ingen af de konkurrencefilm, der ikke er nævnt neden for, burde have fået lejlighed til at deltage.

Hæderlige arbejder, der mangler et eller andet i at være gode: „I sogni nel cassetto“, „A Hatful of Rain“, „Malva“.

Meget ambitiøse film, der måske kunne være blevet mesterværker, men ved ikke at være det er helt eller delvis prætentiose: „*Amère Victoire*“, „*Kumonosu-Djo*“, „*Notti bianche*“.

Den bedste af dem alle og den eneste helt vellykkede: „*Aparajito*“. Juryen bør roses for at have givet den førstepræmien. Formand var René Clair; blandt de øvrige medlemmer Penelope Houston og amerikaneren *Arthur Knight*.

Ser man ikke blot på konkurrencefilmene, men på alle de i Venedig foreviste arbejder, falder det stærkt i øjnene, hvor betydelig den orientalske film er. De europæiske filminstruktører – selv dem, der tidligere har givet os smukke værker (*Cayatte*, *Antonioni*, *Clair*, *Visconti*) – synes usikre, måske afspejler deres usikkerhed nervøsiteten hos filmkapitalen: kan filmkunsten stille noget op mod formatforbistring og fjernsynsbegejstringen? De bedste orientalske kolleger synes gennemgående at have større frihed og mere arbejdsro. Et sted midt imellem finder vi amerikanske instruktører som *Zinnemann* og *Sidney Lumet* – måske kan man sige, at Hollywood er ved at komme over den krise, der nu mærkes i Europa, idet man dog naturligvis tager flere eksempler end de her nævnte i betragtning.